

مکاتب اربعه آموزش طب نوین در ایران

Ehda.tums.ac.ir

پس از تاسیس و افتتاح مدرسه "دارالفنون" در سال ۱۲۳۰ شمسی و آغاز آموزش طب نوین در ایران، اولین گروه‌های دانشجویان پزشکی شروع به فراگیری طب نوین کردند. آموزش پزشکی نوین و جدید در دارالفنون بر عهده اساتید پزشکی اروپایی بود. آموزش طب در دو بخش نظری و عملی انجام می‌شد. بخش عملی آموزش باید بر بالین بیماران انجام می‌شد اما در آن دوران چون بیمارستانی جهت درمان و آموزش در ایران وجود نداشت، آموزش بالینی دانشجویان طب در مطب پزشکان مشهور آن زمان انجام می‌شد.

۴ پزشک نامی و معروف آن دوران که خود از اولین فارغ التحصیلان پزشکی دارالفنون بودند، مسئولیت آموزش بالینی طب نوین را بر عهده داشتند.

مکاتب اربعه یا چهارگانه، در حقیقت، مطب این ۴ پزشک حاذق ایرانی بود که دانشجویان طب تحت نظارت این اساتید به فراگیری بالینی طب نوین می‌پرداختند.

مطب این پزشکان در تهران بود و دانشجویان طب پس از آموزش در مطب هر یک از این ۴ پزشک مشهور و با تایید آنها، مدرک طبابت دریافت می‌کردند.

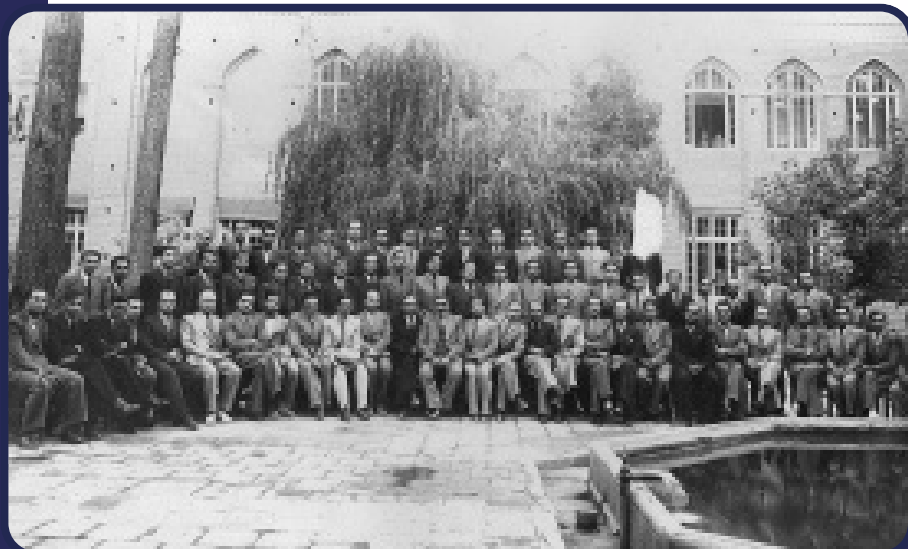
این ۴ پزشک مشهور عبارت بودند از:

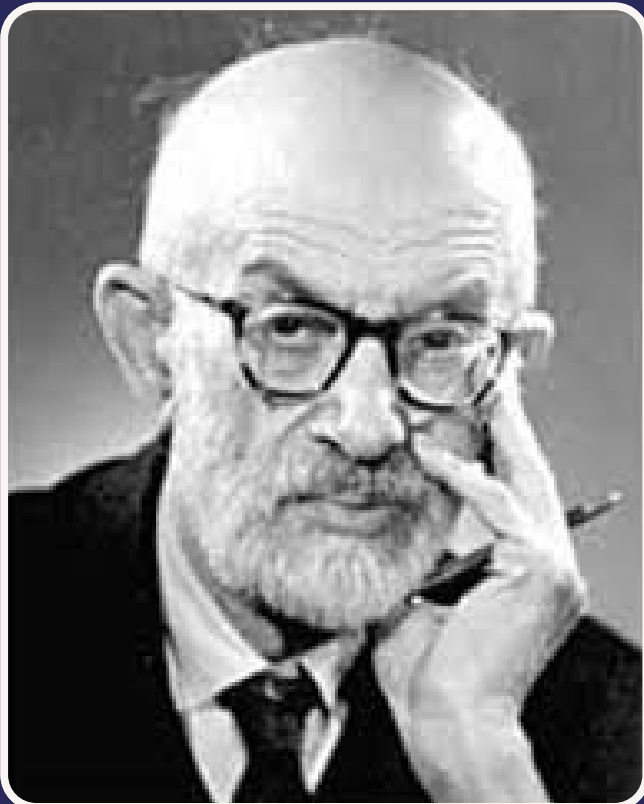
۱- میرزا زین‌العابدین خان ضرابی، مشهور به مؤتمن الاطبا

۲- میرزا علی‌اکبر خان نفیسی، مشهور به ناظم الاطبا

۳- میرزا ابوالحسن خان بهرامی

۴- میرزا سید حسین خان هنجن، مشهور به نظام الحکما

میرزا علی اکبر خان نفیسی

میرزا علی اکبر خان نفیسی، مشهور به ناظم الاطبا، در سال ۱۲۲۶ شمسی در کرمان متولد شد. پدر و تمام اجدادش به مدت صدها سال به کار طبابت مشغول بودند. پس از تحصیل پزشکی در دارالفنون، در سال ۱۲۵۲ شمسی و به دستور ناصرالدین شاه قاجار، بنیان‌گذار تاسیس اولین بیمارستان نوین در ایران شد. این بیمارستان در مرکز شهر تهران افتتاح شد و نامش در ابتدا "مریضخانه دولتی" بود. نفیسی به مدت ۸ سال ریاست این بیمارستان را برعهده داشت. سال‌ها بعد، در سال ۱۳۱۹ شمسی و به پاس قدردانی از پدر طب ایران، ابوعلی سینا، نام این بیمارستان "سینا" شد و همچنان از مراکز مهم پزشکی ایران است. نفیسی بیش از پنجاه سال از عمر خود را صرف درمان بیماران کرد و تالیفات متعددی در طب و در علوم تشریح، آسیب‌شناسی و جراحی دارد.

میرزا علی اکبر خان نفیسی در سال ۱۳۰۳ شمسی و در سن ۷۷ سالگی در تهران چشم از جهان فرو بست.

میرزا زین‌العابدین خان ضرابی

میرزا زین‌العابدین خان ضرابی، مشهور به مؤتمن الاطبا، پزشک نامی دوران قاجار و پزشک دربار ناصرالدین شاه بود. در سال ۱۲۱۰ شمسی در تهران متولد شد. وی از خاندان معروف و سرشناس ضرابی‌های کاشان بود و اصالتی کاشانی داشت. او از نخستین فارغ‌التحصیلان پزشکی دارالفنون و پزشکی حاذق و در جراحی چیره دست بود.

میرزا ابوالحسن خان بهرامی

میرزا ابوالحسن خان بهرامی، در سال ۱۲۲۴ شمسی در تفرش به دنیا آمد و پس از تحصیل طب در دارالفنون از پزشکان مشهور زمان خود شد. وی همچنین مدتی جهت تکمیل تحصیلات خود به اروپا هم رفت. در سال ۱۲۶۱ شمسی به ریاست "مریضخانه دولتی" برگزیده شد و سال‌ها ریاست این بیمارستان را بر عهده داشت.

وی پس از سال‌ها طبابت و آموزش و همچنین تالیفات پزشکی متعدد، در سال ۱۲۹۳ شمسی درگذشت.

میرزا سید حسین خان هنجن

میرزا سید حسین خان هنجن، مشهور به نظام الحکما، در سال‌های انتهایی دهه ۱۲۲۰ شمسی در کاشان متولد شد. خاندانش از علمای مشهور کاشان بودند ولی علاقه شدید وی به طب، سبب شد جهت تحصیل پزشکی به دارالفنون برود و پس از فراغت از تحصیل، از پزشکان مشهور زمان خود و پزشک دربار ناصرالدین شاه قاجار شد.

او نیز جهت تکمیل تحصیلات به اروپا هم رفت. نظام الحکما در سال ۱۳۰۵ شمسی در تهران درگذشت. پس از تاسیس و افتتاح "مریضخانه دولتی" و دیگر بیمارستان‌های جدید، آموزش بالینی طب به مراکز بیمارستانی واگذار شد اما هیچ‌گاه نمی‌توان نقش و اثرگذاری مکاتب چهارگانه در آموزش بالینی طب‌نویان در ایران آن دوران را نادیده گرفت.

امروز پس از گذشت بیش از یک قرن، پزشکی ایران در جهان می‌درخشد و هزاران پزشک و متخصص سرشناس این سرزمین، نه تنها در ایران که در سراسر جهان می‌درخشند و این میراثی جاودانه برای بنیان‌گذاران پزشکی نوین در ایران است. یادشان گرامی ...

روحشان شاد، یادشان گرامی و مسیرشان سبز و پر رهرو باد

تهیه و تنظیم:

دکتر حسین شهزادی
فوق تخصص قلب کودکان
استادیار مرکز آموزشی تحقیقاتی و
درمانی قلب و عروق شهید رجایی

